

Warszawa, 5 maja 2021 r.

dr hab. Krzysztof Kluza
Katedra Ekonomii Ilościowej
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

**Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr. Tomasza Skicy
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse**

I. Informacje ogólne

Dr Tomasz Skica ukończył studia licencjackie w 2000 r. w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie na kierunku Administracja, a następnie studia magisterskie w 2002 r. na tej samej uczelni na kierunku Ekonomia. W dniu 19 lutego 2007 r. uzyskał stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii na Wydziale Finansów Akademii Ekonomicznej w Krakowie na podstawie rozprawy doktorskiej pt *Instrumenty wspierania przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny (na przykładzie gmin województwa podkarpackiego)*. Po uzyskaniu stopnia doktora kandydat dotąd nie ubiegał się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Niniejsze postępowanie jest pierwszym postępowaniem w tej materii.

Po ukończeniu studiów magisterskich w 2002 r. dr Tomasz Skica został zatrudniony na stanowisku asystenta w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, a następnie od 2007 r. na stanowisku adiunkta. W tej uczelni w latach 2002-2009 pracował w Katedrze Finansów i Bankowości, w latach 2009-2013 w Katedrze Makroekonomii, w latach 2013-2019 w Katedrze Finansów oraz od 2010 roku do chwili obecnej w Instytucie Badań i Analiz Finansowych. W latach 2013-2016 prowadził również zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji w Zamościu.

W trakcie zatrudnienia w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie dr Tomasz Skica pełnił szereg funkcji kierowniczych i w organach uczelni. Między innymi w latach 2013-2016 funkcję kierownika Katedry Finansów oraz od 2013 roku jest dyrektorem ds. badań i nauki w Instytucie Badań i Analiz Finansowych. Od 2019 roku jest członkiem Rady Dziekańskiej Kolegium Zarządzania Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania oraz członkiem Senatu tej uczelni.

Oprócz działalności naukowo dydaktycznej dr Tomasz Skica aktywnie prowadzi działania eksperckie i szkoleniowe dla szerokiego wachlarza instytucji i podmiotów gospodarczych, głównie w ramach Instytutu Badań i Analiz Finansowych. Jest koordynatorem bądź współautorem szeregu ekspertyz, analiz, strategii i programów, w szczególności dedykowanych jednostkom samorządu terytorialnego i

realizowanym przez nie politykom społeczno-gospodarczym. Zarazem w latach 2010-2016 był członkiem rady nadzorczej Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. w Żołąni.

Podsumowując można stwierdzić, iż w przypadku tego postępowania habilitacyjnego mamy do czynienia z osobą, która w umiejętny sposób łączy pracę naukową z działalnością ekspercką, w szczególności w obszarze samorządów terytorialnych. Kandydat dzięki temu może w swojej działalności naukowej wykorzystywać dodatkową wiedzę pozyskaną dzięki zaangażowaniu w działalność praktyczną oraz weryfikować efekty swoich prac poprzez ich praktyczne wdrożenia w jednostkach samorządu terytorialnego.

II. Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 478), dr Tomasz Skica wskazał monografię naukową pt. „Wpływ polityki gmin na rozwój lokalny. Cele strategiczne, polityki budżetowe oraz instrumentalizacja wsparcia.”, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa – Rzeszów, 2020. Monografia ta została wydane przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a.

Przedłożona do recenzji monografia składa się z wstępu, siedmiu rozdziałów, aneksu z wynikami estymacji, spisów map, wykresów i schematów oraz bibliografii. Łącznie z wszystkimi załącznikami liczy 554 strony. Oparta została na ok. 1000 źródłach bibliograficznych, zarówno krajowych jak i zagranicznych (anglojęzycznych). Istotnym źródłem informacji były także dokumenty strategiczne analizowanych gmin oraz akty prawne i raporty analityczne.

W monografii omawiana jest ważna i aktualna tematyka doboru instrumentów bądź polityk służących stymulowaniu rozwoju jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego w wymiarze finansowym i w wymiarze gospodarczym. Przykładowo w badanym przez autora okresie dochody jednostek samorządu terytorialnego w Polsce wynosiły średnio 13% PKB, a ich udział w całości inwestycji krajowych przekraczał 11%. Potwierdza to ich bardzo dużą rolę w polskiej gospodarce, a tym samym skłania do prowadzenia badań nad identyfikacją czynników, które podnoszą skuteczność prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego działań.

Należy zauważyć, iż od strony bibliograficznej omawiana monografia poza pojedynczymi przypadkami nie wykracza poza rok 2018 natomiast od strony badawczej zasadniczo kończy się na analizie danych do 2015 r. włącznie, z okazjonalnymi danymi sięgającymi 2017 r. Ankiety własne przeprowadzone przez autora zostały przeprowadzone również w 2015 roku. W efekcie wymiar empiryczny opracowania traci częściowo swój walor użytkowy. Przykładowo nie obejmuje wpływu

nowej Perspektywy Finansowej UE 2014-2020 na jednostki samorządu terytorialnego, a także nowych polityk rządowych, szczególnie w sferze społecznej (realizowanych głównie jako zadania zlecone), istotnego wzrostu nadwyżek operacyjnych JST w relacji do dochodów po 2015 r. oraz nowych ustawowych reguł określania indywidualnych limitów zadłużenia dla JST. Te nowe okoliczności z dużym prawdopodobieństwem mogły by wpływać na częściowo inne wnioski z prowadzonych badań.

Pierwsze cztery rozdziały monografii mają charakter studiów literaturowych, w oparciu o które autor dokonuje syntezy aktualnego stanu wiedzy w tej dziedzinie oraz formułuje hipotezy badawcze, natomiast rozdziały 5 i 6 omawiają wyniki przeprowadzonych przez autora analiz ilościowych, weryfikujących postawione hipotezy a zarazem konfrontujące uzyskane wyniki z badaniami prezentowanymi w literaturze przedmiotu.

Pewną trudnością wynikającą z przyjętej konwencji zredagowania książki w jej części analitycznej jest niezależna numeracja modeli dla każdego rozdziału tzn. np. Model 3.1 występuje zarówno w Rozdziale 5 jak i w Rozdziale 6, ale są to dwa różne modele. Ponadto, w Rozdziale 6 numeracja modeli jest niezależna dla każdej z trzech prezentowanych tam metod modelowania, więc w efekcie w książce mamy np. aż cztery modele oznaczone jako np. Model 1.2, a każdy z nich jest innym modelem. Podobnie każdy rozdział zawiera niezależną numerację hipotez, czyli jedna H1 występuje w Rozdziale 5, a i inna H1 w Rozdziale 6. Przy czym w Rozdziale 6 są trzy różne hipotezy H1 – każda osobna dla danej metody modelowania. Taka redakcja książki niepotrzebnie utrudnia lekturę opracowania i analizę przedstawianych wyników.

Pierwsze cztery rozdziały monografii zawierają szeroki i wnikliwy przegląd literatury w zakresie tematyki rozwoju lokalnego, powiązanych z tą tematyką innych koncepcji badawczych oraz omówienia zadań jednostek samorządu terytorialnego. W Rozdziale 1 przedstawione są m.in. aspekty definicyjne omawianych zagadnień, kontekst zrównoważonego rozwoju dla polityk lokalnych oraz różnorodne podejścia do klasyfikacji koncepcji i teorii rozwoju. Rozdział 2 przekrojowo omawia różnorodne teorie i koncepcje rozwoju takie jak teorie lokalizacji, teoria bazy ekonomicznej, teorie rozwoju spolaryzowanego i teorie rozwoju endogenicznego. Wyjaśniane są też różnice w podejściach do rozwoju na poziomie lokalnym i regionalnym. W Rozdziale 3 autor przechodzi do wieloaspektowego omówienia roli władz lokalnych w kształtowaniu procesów rozwojowych. Przedstawione są kompetencje gmin w konstruowaniu polityk rozwojowych, a także wewnętrzne bariery jakie przy tym występują, finansowe uwarunkowania dla tworzonych i realizowanych polityk rozwojowych oraz endogeniczne determinanty rozwoju lokalnego. Następnie w Rozdziale 4 zostały scharakteryzowane i sklasyfikowane instrumenty wspierania rozwoju lokalnego przez jednostki samorządu terytorialnego. Rozdziały 3 i 4 zarazem stanowią podstawę do analiz i budowy modeli prezentowanych w dalszej części opracowania.

Rozdział 5 zawiera pierwsze wyniki badań ekonometrycznych przeprowadzonych przez autora. W mojej ocenie jest to najbardziej dyskusyjny rozdział z przedstawionej pracy. Celem tego rozdziału jest między innymi identyfikacja i ustalenie celów polityki rozwojowej gmin oraz zbadanie czynników wyjaśniających polityki budżetowe gmin poprzez opracowanie modeli, które wykażą jakie zmienne finansowe i pozafinansowe wyjaśniają polityki rozwojowe gmin oraz polityki niesprzyjające rozwojowi.

Na początek należy wskazać, iż znaczną ułomnością tej części monografii (zarówno Rozdziału 5 jak i Rozdziału 6) jest brak sformalizowanego zapisu matematycznego przeliczanych modeli (choćby przedstawienia postaci estymowanego równania) oraz kompletnego opisu zmiennych w nich użytych. Przykładowo w oparciu o jedno zdanie na s. 230 książki można zakładać, że modele konstruowane od s. 261 to modele panelowe. W przypadku pierwszych ośmiu modeli z rozdziału 5.4.1 (Modele 1.1 - 1.8) nie jest jasny charakter zmiennej wyjaśnianej. Czy jest to zmienna binarna odpowiadająca występowaniu poszczególnych czynników (kolumny 1 - 8 w Tabeli 15), czy też jest to zmienna ciągła wyliczana np. jako udział poszczególnych wydatków (zaznaczonych jako kluczowe dla poszczególnych czynników z Tabeli 15) do wydatków ogółem. Uwaga ta dotyczy również Modeli 3.1 - 3.8. W dowolnym z tych wariantów (jako czytelnik trudno ustalić stan faktyczny) dalsza analiza zaprezentowana w książce posiada pewne słabości. W przypadku założenia modelu regresji liniowej dla *panel data* brak jest przykładowo przedstawienia wyników testowania na dobór modelu (np. test F) i jak i jego właściwości (np. test Wooldridge'a, Pesarana), a także stacjonarności. Natomiast w przypadku gdyby zmienna wyjaśniana była zmienną binarną (na co może wskazywać, w domyśle, sformułowanie ze s. 262, że zmienna wyjaśniana nie była logarytmowana)¹, to konieczne byłoby przeprowadzenie regresji logistycznej oraz zaprezentowanie w wynikach również statystyk poprawności predykcji, w tym z korektą Kramera. W konsekwencji w rozdziale tym brak jest przedstawienia wszystkich odpowiednich statystyk, potwierdzających poprawność zaprezentowanych w Tabeli 24 Modeli 1.1 – 1.8.

Nie jest też jasna kwestia pominięcia przez autora w modelach w Rozdziale 5 zmiennych binarnych określających kategorię rodzajową danej gminy (gmina miejska, gmina miejsko-wiejska, gmina wiejska). Oczywista współliniowość pomiędzy tymi kategoriami nie powinna oznaczać w całości eliminacji tego podziału (s. 263). Eliminacja tych wszystkich trzech zmiennych, bez zaproponowania alternatywnego podejścia, jak uwzględnić kategorię gminy w analizie, zuboża przeprowadzone badania. Tym bardziej, że sam autor podkreśla już na początku monografii (s. 21), że nie można patrzeć jednorodnie na gminy, gdyż są mocno zróżnicowane.

Na marginesie, w kontekście współliniowości, zaskakuje zarazem, że nie została ona wychwycona w Modelach: 1.1 – 1.8, 2.1 – 2.3, 3.1 – 3.8, 4.1 – 4.3 dla zmiennych objaśniających: ludność w wieku

---

¹ Alternatywnie, nielogiczne byłoby logarytmowanie zmiennych objaśniających ciągłych bez logarytmowania zmiennej wyjaśnianej ciągłej.

przedprodukcyjnym, ludność w wieku produkcyjnym i ludność w wieku poprodukcyjnym. Może to wskazywać na niespójność w danych.

W rozdziale 5.4.1.2 testowane są pierwsze istotne dla całej monografii hipotezy badawcze. Niestety można sformułować tu kolejne obawy, zarówno co do procedury modelowania jak i wyciąganych wniosków. Po pierwsze a priori w modelowaniu założono model z jednorocznymi opóźnieniami dla zmiennych objaśniających, bez jakiegokolwiek przetestowania poprawności takiej postaci funkcyjnej oraz przedstawienia wyżej wspomnianych miar ogólnej poprawności modelu.

Po drugie wszystkie trzy modele zaprezentowane w tej części (Modele 2.1 - 2.3) posiadają bardzo niskie dopasowanie - w każdym z nich R^2 wynosi od 1% do 4% - oraz występuje szereg nieistotnych statystycznie oszacowań parametrów (dla 5 z 12 zmiennych). W oparciu o takie rezultaty modelowania nie można dokonać rozstrzygającego wnioskowania, które przeprowadził autor. Hipotez H1 (poziom dochódów ogółem na mieszkańca różnicuje typy polityk budżetowych JST), H3 (finansowa ingerencja państwa w strukturę dochodową gmin wiąże się z wyższym poziomem wydatków niezwiązanych z rozwojem), H4 (gminy o większym obciążeniu zadaniami zleconymi i zadaniami przyjętymi w drodze porozumień, cechuje większe ukierunkowanie polityki wydatkowej na cele niesprzyjające rozwojowi), H5 (struktura wiekowa populacji gmin różnicuje typy polityk budżetowych prowadzonych przez jednostki samorządu teryt.), H6 (gminom o wyższej aktywności gospodarczej towarzyszy częstsze ukierunkowanie polityk budżetowych na wydatki sprzyjające rozwojowi) oraz H7 (gminom o wyższym poziomie bezrobocia towarzyszy mniejsze ukierunkowanie wydatków na politykę prorozwojową) nie można uznać za jednoznacznie potwierdzone.

Dyskusyjne wnioski są również wyciągane z Modeli 3.1 – 3.8, które to modele stanowią rozwinięcie o dodatkowe zmienne o charakterze społeczno-ekonomicznym oraz o zmienne finansowe Modeli 1.1 – 1.8. W dalszym ciągu cztery z tych modeli posiadają bardzo niskie dopasowanie i wnioskowanie w oparciu o nie jest mocno ryzykowne. Silniejsze dopasowanie mają Modele 3.1, 3.2, 3.3 i 3.7. Na ich przykładzie warto zwrócić jednak uwagę, że w każdym z tych modeli ‘zniknęła’ istotność niektórych zmiennych, które były statystycznie istotne w przypadku pierwotnych (węższych) Modeli 1.1, 1.2, 1.3 i 1.7. Czasem nastąpiło też odwrócenie znaków oszacowanych współczynników (choć przy ich nieistotności). Sytuacja taka sygnalizuje możliwą przypadkowość uzyskiwanych wyników.

Kolejny zestaw hipotez autor buduje i testuje w oparciu o modele przedstawione w rozdziale 5.4.2.2. Przedstawione zostały Modele 4.1 - 4.3, które stanowią rozwinięcie Modeli 2.1 - 2.3 o dodatkowe zmienne objaśniające wprowadzone do Modeli 3.1 – 3.8 w rozdziale 5.4.2.1. Dodatkowe 8 zmiennych nie spowodowało poprawy analizowanych modeli. W przypadku Modelu 4.1 tylko jedna z tych zmiennych okazała się statystycznie istotna, a zarazem dwie zmienne z poprzedniej specyfikacji modelu (Model 2.1) paradoksalnie utraciły swoją istotność. W modelu 4.2 cztery nowe zmienne okazały się statystycznie istotne, ale jednocześnie trzy inne zmienne utraciły istotność oszacowania

swoich parametrów. Podobnie w Modelu 4.3 cztery nowe zmienne okazały się istotne, a istotność utraciły trzy inne zmienne. Co ważne, w Modelach 4.1 – 4.3 istotność utraciły np. takie zmienne, które w sposób jednoznaczny miały potwierdzać postawione wcześniej hipotezy jak zmienna ‘dochody ogółem gminy p.c.’, pierwotnie potwierdzająca prawdziwość hipotezy H1 (s. 272). Wskazanej tu rozbieżności rezultatów autor nie wyjaśnia.

Należy również zauważyć, że podobnie jak w Modelach 2.1 - 2.3 dopasowanie uzyskanych Modeli 4.1 - 4.3 jest bardzo niskie. W rezultacie wspomnianych powyżej powodów hipotez: H11 (ujemny wynik cechuje gminy prowadzące politykę prorozwojową), H12 (nadwyżka operacyjna odpowiada za różnicowanie polityk budżetowych gmin), H14 (wyższy udział zobowiązań w dochodach ogółem gmin cechuje te samorządy, które prowadzą politykę rozwojową) oraz H15 (wyższy udział zobowiązań ogółem w dochodach gmin, podobnie jak wyższy poziom obciążenia dochodów własnych wydatkami na obsługę długu ogranicza możliwości prowadzenia polityki rozwojowej JST w przyszłości) nie można uznać za potwierdzone.

Nie wchodząc w dalsze szczegóły podobne problemy dotyczą zaprezentowanych dalej Modeli 5.1, 5.2, 5.3 oraz Modeli 6.1, 6.2, 6.3, zarówno pod kątem zaprezentowania pełnych miar poprawności modelu (dla szeregów czasowych), bardzo niskiego dopasowania modeli, braku testowania optymalnej postaci modelu pod kątem liczby opóźnień zmiennych oraz w przypadku Modeli 6.1 – 6.3 niskiej liczby statystycznie istotnych zmiennych w oszacowanym modelu (tylko jedna z trzech zmiennych objaśniających jest statystycznie istotna). W efekcie nie uprawnia to do wnioskowania na temat poprawności hipotez: H16, H17, H18 i H19. Na plus należy zaznaczyć, iż w tej części opracowania autor zaczął wskazywać na rozbieżności wyników pomiędzy modelami z różnych etapów obliczeń – przykładowo pomiędzy hipotezą H18 a wcześniej weryfikowaną hipotezą H6 (s. 296).

Uzupełnieniem analiz z Rozdziału 5 jest przedstawienie wyników ankiet przeprowadzonych przez autora w 143 gminach. Wyniki te po odpowiednim przekształceniu z wykorzystaniem współczynnika Alfa-Cronbacha w 13 grup instrumentów wsparcia posłużyły zarówno do zaprezentowania charakterystyk (częstości występowania) polityk wsparcia prowadzonych w gminach w podziale na kategorię gminy, jak również zostały wykorzystane w modelach przedstawionych w dalszej części monografii.

Kolejny rozdział pracy (Rozdział 6) przedstawia modele poświęcone wpływowi polityk gmin na rozwój lokalny zarówno w aspekcie finansowym jak i gospodarczym. Analizy zostały przeprowadzone dla 143 gmin, które wypełniły ankiety autora. Zastosowano w nich przy podejściu modelowania: modele jednorównaniowe, modele wielorównaniowe (*seemingly unrelated regression equations*) oraz modele panelowe z instrumentalizacją zmiennych. Zmienne zastosowane jako zmienne wyjaśniane to: w aspekcie finansowym dynamika dochodów własnych gmin na 1 mieszkańca oraz dynamika dochodów własnych gmin ogółem a w aspekcie gospodarczym to dynamika liczby

pracujących na terenie gminy oraz dynamika liczby podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, przy czym pomiędzy poszczególnymi podejściami istniały pewne różnice w doborze zmiennych wyjaśnianych. Ze względu na brak zapisu matematycznego modelowanych zależności można jedynie wnioskować, iż pod pojęciem ‘dynamiki’ kryją się ‘pierwsze różnice’ dla zmiennych. Nie jest jasne czy zastosowanie ‘dynamik’ dotyczy tylko zmiennych wyjaśnianych, czy także niebinarnych zmiennych objaśniających (s. 321-323). Zastosowanie pierwszych różnic dla całości modelu wyeliminowałoby indywidualną heterogeniczność z modelu, aczkolwiek autor chyba tylko zastosował transformację zmiennych wyjaśnianych.

W przypadku modeli jednorównaniowych przedstawionych w Rozdziałach 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 i 6.2.4 można w dużej mierze powtórzyć uwagi, jakie zostały sformułowane powyżej do modeli z Rozdziału 5. Ze względu na wspomnianą wcześniej nietypową numerację modeli w książce (powielające się pomiędzy rozdziałami te same numery dla kolejnych metod), aby uniknąć nieporządku nie będą one już tak szczegółowo omówione. Generalnie ze względu na niskie dopasowanie, bardzo dużo nieistotnych statystycznie zmiennych – nawet 29 na 32 zmienne (patrz Tabele 32 – 34) itd., nie jest możliwe jednoznaczne wnioskowanie w oparciu o te modele co do o prawdziwości hipotez sformułowanych w tych rozdziałach. Dotyczy to kolejno hipotez od H1 do H7 (numeracja hipotez powielająca się z Rozdziałem 5).

W dalszej części Rozdziału 6 zastosowana została procedura modelowania wielorównaniowego (SURE). Została ona opisana bardzo skąpo. W efekcie nie można stwierdzić, czy została przeanalizowana macierz korelacji błędów oraz przeprowadzone testy weryfikujące występowanie statystycznie istotnej korelacji pomiędzy błędami z obu równań, co by upoważniało do zastosowania tej metody modelowania. Przedstawione w Tabelach 35 – 38 wyniki testów postestymacyjnych wskazują na nawet 50% zmiennych (w przypadku części modeli) posiadających wynik testu wskazujący na równość współczynników, w związku z czym do przeprowadzenia wnioskowania należałoby najpierw nałożyć to ograniczenie na zmienne i ponownie wyestymować modele, tak aby można było dokonać bardziej precyzyjnego wnioskowania. W efekcie trudno ocenić poprawność weryfikacji hipotez w tej części opracowania.

Pewne wątpliwości budzi też wprowadzenie w Modelu 4 z tej części książki (rozdział 6.3.4) po stronie zmiennych wyjaśnianych obok zmiennej ‘nowo zarejestrowane podmioty – dynamika’ dwóch bardzo zbliżonych do siebie zmiennych czyli ‘dochody własne gminy per capita – dynamika’ i ‘dochody własne gminy (nominalnie) – dynamika’. Rodzi to duże ryzyko uzyskania pozornego dopasowania modelu, którego autor nie analizuje.

Ostatnia grupa modeli opisanych w Rozdziale 6 – modele panelowe z instrumentalizacją zmiennych – również została przedstawiona od strony metodologicznej bardzo ogólnie oraz nie została przedstawiona matematycznie ich specyfikacja. Zarazem biorąc pod uwagę niewielką liczbę

statystycznie istotnych oszacowań zmiennych objaśniających uzyskanych w tych modelach (poniżej połowy wszystkich zmiennych – patrz Tabele 39 - 43), brak jakiegokolwiek informacji o dopasowaniu modelu oraz brak większości statystyk testowych (poza oszacowaniem istotności współczynników regresji oraz testów Sargan-Hansena na dobór zmiennych instrumentalnych), nie daje to podstaw do jednoznacznego wnioskowania odnośnie poprawności formułowanych w tej części opracowania hipotez.

Podsumowanie wniosków z przeprowadzonych badań zawarte jest w Rozdziale 7. Autor w szczególności dokonuje syntezy, jak poszczególne instrumenty wsparcia lokalnego wpływają na rozwój gospodarczy i rozwój finansowy gmin, ze wskazaniem kierunku tego oddziaływania. Spośród 13 przedstawionych instrumentów wskazuje, iż pozytywny wpływ na rozwój lokalny w obu aspektach (minimum po 1 wskazaniu) wywierają tylko trzy z nich: ‘Polityka informowania o wsparciu finansowym aktywności gospodarczej’, ‘Partycypacja sektora prywatnego w działalności inwestycyjnej gminy’ oraz ‘Działalność specjalnej strefy ekonomicznej’. Pozostałe instrumenty mają wpływ jedynie na pojedyncze aspekty rozwoju gmin. Część z nich jest też zarówno stymulantami jak i destymulantami, bądź tylko destymulantami jak ‘Partycypacja sektora prywatnego w działalności bieżącej gminy’ (s. 429).

Konkludując, przedstawione opracowanie jest z pewnością wartościowym opracowaniem poświęconym zagadnieniom skutecznej realizacji polityk regionalnych przez gminy w Polsce. Monografia ma charakter oryginalny i oparta jest między innymi na własnych badaniach ankietowych zrealizowanych przez autora. Przygotowana została z dużą starannością. Jej szczególnie mocną stroną jest część teoretyczna zawarta w Rozdziałach 1 - 4 , w której przedstawione są w kompletny sposób m.in. zarówno teorie i koncepcje rozwoju lokalnego i regionalnego, ekonomiczne funkcje samorządu gminnego, bariery rozwoju jednostek lokalnych, a także wewnątrz determinanty ich rozwoju oraz dostępne instrumenty wsparcia rozwoju lokalnego. Monografia bazuje na około 1000 źródłach bibliograficznych. Część analityczna opracowania posiada szereg wyżej opisanych ułomności. Sprawiają one, iż zaprezentowane w książce hipotezy w mojej ocenie nie zostały kompletnie zweryfikowane. Wyznaczają one jednak prawidłowo kierunek do dalszych pogłębionych badań dla naukowców zajmujących się tą tematyką. W tym rozumieniu recenzowana monografia wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, w tematyce polityk rozwoju lokalnego jednostek samorządu terytorialnego.

III. Ocena aktywności naukowej

W tej części przeprowadzona została ocena aktywności naukowej dr Tomasz Skicy zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 478). W czasie swojej pracy naukowej dr Tomasz Skica zajmował się szeregiem

zagadnień związanych z tematyką finansów publicznych, finansów i polityk jednostek samorządu terytorialnego oraz funkcjonowaniem przedsiębiorstw. W szczególności prace te koncentrowały się na następujących głównych obszarach badawczych:

- optymalizacja struktury i wielkości sektora finansów publicznych w kontekście jego wpływu na gospodarkę
- analiza samorządowych polityk budżetowych i ocena skuteczności instrumentów wsparcia przedsiębiorstw
- instrumentalizacja wsparcia aktywności gospodarczej przez jednostki samorządu terytorialnego wraz z oceną skuteczności tych działań i ich wpływu na finanse samorządowe.

Ocena aktywności naukowej dr. Tomasza Skicy przeprowadzona została z perspektywy następujących zagadnień, uwzględniając zarówno działalność krajową jak i międzynarodową:

1. Aktywność publikacyjna.
2. Aktywność w projektach badawczych.
3. Udział w konferencjach naukowych i seminariach.
4. Działalność dydaktyczna.
5. Naukowa działalność organizacyjna.
6. Działalność popularyzatorska i współpraca ekspercka z otoczeniem gospodarczym.

III.1 Aktywność publikacyjna

Dr Tomasz Skica jest autorem bądź współautorem 98 recenzowanych publikacji (w tym 87 po uzyskaniu stopnia doktora), takich jak monografie (łącznie 5 publikacji, w tym 4 po doktoracie) lub ich rozdziały (łącznie 35 publikacji, w tym 26 po doktoracie) oraz artykuły w recenzowanych czasopismach (łącznie 58 publikacji, w tym 54 po doktoracie), z których to publikacji 35 zostało opublikowane w języku angielskim. Jest również redaktorem 4 monografii naukowych (w tym 3 po uzyskaniu stopnia doktora). W przypadku 20 z powyższej liczby publikacji dr Tomasz Skica jest ich samodzielnym autorem, a w przypadku kolejnych 50 publikacji wieloautorskich jego wkład w publikację wynosił co najmniej 50%.

Spośród publikacji na szczególną uwagę zasługują publikacje w dwóch czasopismach z wykazu JCR:

- Skica, T., Mroczek, T., & Leśniowska-Gontarz, M. (2019). The impact of selected factors on new business formation in the private healthcare sector. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(1), 307-320.
- Skica, T., Rodzinka, J., & Leśniowska-Gontarz, M. (2019). Assessment of use and the degree of effectiveness of LGU business support instruments in Poland. *Transformations in Business & Economics*, 18(3), 272-290.

oraz publikacje w czasopismach *Studia Regionalne i Lokalne* oraz *E-Finanse: Financial Internet Quarterly* posiadające ponad 20 cytowań:

- Skica, T., Kiebała, A., & Wołowicz, T. (2011). Stymulowanie lokalnej konkurencyjności gmin na przykładzie podatku od środków transportowych. *Studia Regionalne i Lokalne*, 2(44).
- Skica, T., Bem, A., & Żygadło, K. (2013). The role of local government in the process of entrepreneurship development. *E-Finanse: Financial Internet Quarterly*, 9(4), 1-24.

Wszystkie te publikacje poświęcone są tematyce sektora polityk publicznych i jednostek samorządu terytorialnego, przy czym dotyczą szerokiego wachlarza zagadnień czyli zarówno tematyki opieki zdrowotnej, wsparcia przedsiębiorczości jak i instrumentów zwiększania konkurencyjności gmin, co oddaje szerokie zainteresowania badawcze autora. Należy zauważyć, że w wyżej wymienionych publikacjach dr T. Skica jest wskazany jako pierwszy autor.

Łączna liczba punktów MNiSW uzyskanych z działalności publikacyjnej dr. Tomasza Skicy wynosi 945 pkt (w tym 884 pkt uzyskane w okresie po uzyskaniu stopnia doktora), a po korekcie o wkład współautorów to 597 pkt MNiSW (w tym 554 po doktoracie). Sumaryczny Impact Factor wspomnianych publikacji wg danych za 2018 rok wyniósł 3,595 (w całości uzyskany po doktoracie).

Habilitant na moment złożenia wniosku posiadał łącznie 304 cytowania w bazie Google Scholar (w tym 276 po uzyskaniu doktoratu) i indeks Hirscha $h = 10$, co należy uznać za ilość wysoką. Zarazem liczba cytowań w bazie Web of Science wyniosła 9 (wszystkie po uzyskaniu doktoratu), a indeks Hirscha $h = 2$.

Oprócz publikacji stricte naukowych dr Tomasz Skica jest również autorem lub współautorem 67 publikacji (w tym 59 po uzyskaniu doktoratu) o charakterze popularyzatorskim, branżowym oraz ekspertyz.

Dr Tomasz Skica był również recenzentem 35 tekstów i opracowań publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych lub materiałach pokonferencyjnych. Przy czym nie było wśród nich artykułów z czasopism z wykazu JCR.

Podsumowując aktywność publikacyjną dr. Tomasza Skicy oceniam ją jako wyróżniającą.

III.2 Aktywność w projektach badawczych

W latach 2009-2021 dr Tomasz Skica uczestniczył lub aktualnie uczestniczy w 18 projektach badawczych finansowanych w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych oraz w 17 projektach naukowych bez przydzielonego finansowania zewnętrznego. W większości przypadków były to projekty realizowane wyłącznie w ramach badań na WSiLiZ w Rzeszowie. Dwa z projektów były

finansowane przez Narodowe Centrum Nauki. W projektach dr Tomasz Skica pełnił zazwyczaj rolę wykonawcy-eksperta lub koordynatora.

W ramach działalności badawczej dr Tomasz Skica realizował także szereg przedsięwzięć z innymi ośrodkami naukowymi, w tym projekty o charakterze międzynarodowym. Wśród nich w szczególności warto zwrócić uwagę na projekt realizowany w latach 2019-2021 finansowany przez Program Erasmus+, Strategic Partnerships pt. „Inspiring digital entrepreneurship and Awareness (IDEA) in HE”, realizowany przez instytucje badawcze z siedmiu krajów, w którym dr Tomasz Skica jest koordynatorem zadań realizowanych w Polsce i wykonawcą-ekspertem oraz na projekt realizowany w latach 2019-2020 finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Program DUN pt. „International Science Exploration Event 2019: Supporting entrepreneurship by local authorities in Poland, Slovak Republic and Estonia”, realizowany przez WSiZ w Rzeszowie, Comenius University (Słowacja) i University of Tartu (Estonia), w którym dr Tomasz Skica jest koordynatorem i wykonawcą-ekspertem.

Zarazem dr Tomasz Skica uczestniczył w latach 2009-2019 w siedmiu kilkudniowych zagranicznych wyjazdach naukowych i dydaktycznych, głównie w ramach Programu „Erasmus+ Szkolnictwo Wyższe, Wsparcie indywidualne dla mobilności kadry akademickiej”.

Podsumowując aktywność dr. Tomasza Skicy w projektach badawczych oceniam ją jako zadowalającą.

III.3 Udział w konferencjach naukowych i seminariach

Dr Tomasz Skica uczestniczył w 28 konferencjach naukowych i seminariach, na których wygłosił referaty (w tym w 26 konferencjach po uzyskaniu stopnia doktora). Czterokrotnie prowadził również sesje tematyczne na konferencjach. 22 z tych konferencji miało charakter konferencji lub seminarium międzynarodowego. W języku angielskim przygotowane zostało 16 referatów. 6 spośród wspomnianych konferencji odbywało się poza granicami kraju. Jego wystąpienia poświęcone były omawianej wcześniej tematyce badawczej i w większości przypadków zaowocowały recenzowanymi publikacjami.

Podsumowując aktywność dr. Tomasza Skicy na krajowych i międzynarodowych konferencjach oceniam ją jako wyróżniającą.

III.4 Działalność dydaktyczna

W ramach działalności dydaktycznej dr Tomasz Skica prowadził lub prowadzi 16 przedmiotów w języku polskim, 5 przedmiotów w języku angielskim oraz 11 przedmiotów na studiach podyplomowych i szkoleniach, a także seminaria licencjackie i magisterskie, głównie w Wyższej

Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Zajęcia obejmują, ćwiczenia, wykłady, konwersatoria, w tym prowadzone również w formule distance learning. Prowadzi również warsztaty z zakresu form prowadzenia działalności gospodarczej w ramach fakultatywnej specjalności pt. „Warsztaty biznesowe – załóż własną firmę.”

Dr Tomasz Skica był promotorem 140 prac licencjackich w języku polskim i 29 w języku angielskim oraz 81 prac magisterskich w języku polskim i 20 w języku angielskim.

Podsumowując aktywność dr. Tomasza Skicy w obszarze działalności dydaktycznej oceniam ją jako wyróżniającą.

III.5 Naukowa działalność organizacyjna

Działalność organizacyjna dr Tomasz Skicy prowadzona była na kilku płaszczyznach. Pierwsza z nich związana była z pełnioną funkcją dyrektora ds. badań i nauki w Instytucie Badań i Analiz Finansowych WSiIZ w Rzeszowie. Obejmowała m.in. projektowanie badań naukowych oraz nawiązywanie i prowadzenie międzynarodowej współpracy dydaktycznej i naukowej. Obejmowała również pełnienie funkcji redaktora naczelnego pisma Financial Internet Quarterly.

Kolejnym obszarem naukowej działalności organizacyjnej dr Tomasza Skicy były obowiązki wykonywane w ramach szeregu funkcji w WSiIZ takich jak członek zespołu ds. jakości i kształcenia dla ścieżek polsko- i angielskojęzycznych (od 2013 r.), członek Rady Dziekańskiej Kolegium Zarządzania WSiIZ (od 2019 r.), członek Senatu Uczelni WSiIZ (od 2019 r.) oraz członek zespołu przygotowującego strategię rozwoju WSiIZ. Dodatkowym obszarem aktywności organizacyjnej była praca ze studentami m.in. poprzez uruchamianie projektów edukacyjnych i szkoleniowo-warsztatowych, koordynację działalności publikacyjnej członków Finansowego Koła Naukowego, a także tworzenie zespołów badawczych złożonych z pracowników naukowych Instytutu Badań i Analiz Finansowych i studentów z Finansowego Koła Naukowego.

W 2019 r. dr Tomasz Skica otrzymał nagrodę (zespołową) Prezydenta i Rektora WSiIZ w Rzeszowie za konsekwentne rozwijanie współpracy międzynarodowej i budowanie marki Instytutu Badań i Analiz Finansowych na arenie międzynarodowej.

Zarazem dr Tomasz Skica uczestniczył w pracach komitetów organizacyjnych 14 krajowych i międzynarodowych konferencji i seminariów naukowych (w tym 12 po uzyskaniu stopnia doktora).

Podsumowując aktywność dr. Tomasza Skicy w obszarze naukowej działalności organizacyjnej oceniam ją jako wyróżniającą.

III.6 Działalność popularyzatorska i współpraca ekspercka z otoczeniem gospodarczym

Współpraca z otoczeniem gospodarczym dr. Tomasza Skicy obejmowała następujące działania, w szczególności realizowane na rzecz jednostek samorządu terytorialnego, ale także i innych organizacji i podmiotów gospodarczych jak m.in.:

- opracowanie 23 ekspertyz na zlecenie instytucji publicznych,
- przygotowanie 17 raportów i opracowań tematycznych na potrzeby projektów badawczych bądź działań restrukturyzacyjnych,
- organizowanie tematycznych wykładów otwartych, wydarzeń popularno-naukowych oraz inicjowanie współpracy nauki z sektorem przedsiębiorstw i instytucjami branżowymi,
- reprezentowanie uczelni WSiZ w Rzeszowie w roli eksperta na wydarzeniach branżowych i kongresach gospodarczych,
- prowadzenie szkoleń i doradztwa dla podmiotów gospodarczych i instytucji sektora finansów publicznych (łącznie zostało przeprowadzone 12 szkoleń i warsztatów).

Zarazem dr Tomasz Skica w latach 2010-2016 pełnił funkcję członka rady nadzorczej Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. w Żołyni.

Na szeroko rozumianą działalność popularyzatorską dr Tomasza Skicy składa się również regularne prowadzenie zajęć dla uczniów szkół średnich poświęconych tematyce długu publicznego, systemu budżetowego w Polsce oraz zagadnień podatkowych i innych obciążeń publiczno-prawnych.

Podsumowując aktywność dr. Tomasza Skicy w działalności popularyzatorskiej i współpracy eksperckiej z otoczeniem gospodarczym oceniam ją jako zadowalającą.

IV. Konkluzja

Stwierdzam, że podstawowe kryteria uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a i pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 478), zostały spełnione pozytywnie przez dr. Tomasza Skicę.

Opinia ta wynika z pozytywnej oceny zarówno przedłożonej monografii naukowej jak i dorobku naukowo-badawczego kandydata, a także jego pozostałego dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy z praktyką gospodarczą.

.....